

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
Components of primary schools' administration
towards excellence in the 21st century
for Office of the Basic Education Commission

ปทิตตา ทิวงค์ (Pathidta Tiwong)¹

สุนทรี วรรณไพเราะ (Suntaree Wannapiro)²

อมลวรรณ วีระธรรมโม (Amonwan Werathammo)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 โดยมีผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยและขั้นตอนการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษา เอกสาร ตำรา บทความ แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบด้วยการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา การบริหารสู่ความเป็นเลิศ การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษาดุซงฎิบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
E-mail: pathidta11p@gmail.com

²อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
E-mail: suntaree@tsu.ac.th

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เลขาธิการคุรุสภา สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา E-mail:
amonwan65@gmail.com

¹Student in Doctor of Educational Administration Program Faculty of Education, Thaksin University

²Teacher in Faculty of Education, Thaksin University

³Assistant Professor The Teachers' Council of Thailand Secretariat
The Teachers' Council of Thailand

(Received : March 27, 2023; Revised : July 22, 2023; Accepted : July 24, 2023)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ได้องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 9 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ซึ่งกำหนดผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวบ่งชี้การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 ภายใต้ได้องค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา การวางแผนกลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป การจัดการสารสนเทศและความรู้ และการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน และขั้นตอนที่ 3) การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับนโยบาย จำนวน 2 คน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 4 คน ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 4 คน และอาจารย์หรืออาจารย์พิเศษที่สอนระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด จำนวน 13 คน เพื่อยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัย พบว่า จากการสังเคราะห์ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้รูปแบบการบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ และ 31 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 2) การวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ 3) การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 4) การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 5) การบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ 6) การบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ และ 7) การมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้

คำสำคัญ : การบริหาร, โรงเรียนประถมศึกษา, การบริหารสู่ความเป็นเลิศ, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The purpose of this research was to study the components and indicators of primary school management towards excellence in the 21st century. The key informants and research procedurs were as follows: 1) Study documents, textbooks, articles, concepts, theories, and related research both domestically and internationally. It consists of administering a primary school management to excellence educational administration in the 21st century and research related to educational administration towards excellence in the 21st century, both domestically and internationally. To obtain components of primary school administration towards excellence in the 21st century. 2) In-depth Interview to the experts 9 primary school directors with excellent performance (Best Practice) using a semi-structured interview form, which determines specific experts to obtain indicators for primary school management towards excellence in the 21st century under 9 components, Leadership of School Directors, Strategic Planning, Organizational Structure, Personnel Management, Academic Administration, Budget Management, General Management, Information and Knowledge Management, and Student Orientation, Parents and Related People. 3) Focus Group Discussion, Experts consisted of 2 policy administrators, 4 primary school directors, 4 primary school teachers and 3 university professors, totaling 13 people. To confirm from experts. About the components and indicators of primary school management towards excellence in the 21st century

The research results revealed :

The analysis of the components and indicators for the educational administration model towards excellence in 21st century primary schools resulted in the identification of nine components and 27 indicators, categorized as; 1) Leadership of school administrators, comprising five indicators 2) Strategic planning, consisting of four indicators 3) Personnel management, including five indicators 4) Academic management,

involving five indicators 5) Budget management, comprising three indicators 6) General administration, with five indicators and 7) Learner focus, parents, and related individuals, comprising four indicators.

Keywords : Administration, Primary Schools, Administration Toward Excellence, The 21st century

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอกอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (VUCA WORLD) รวมถึงความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายใน จากการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562, น. 2) ระบบการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้สนองต่อความท้าทายดังกล่าว นอกจากนี้ ระบบการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษายังประสบปัญหาหลาย ๆ ด้าน เช่น การเพิ่มขึ้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ด้านคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา รวมถึงการดำเนินการจัดการศึกษาที่ผลออกมาไม่สนองต่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, น. 18)

โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาที่ยังมีความเหลื่อมล้ำ ประเทศไทยจึงถูกจัดอันดับอยู่ในกลุ่มระดับล่างที่มีอันดับไม่เกินครึ่งจากประเทศที่เข้ารับการประเมินทั้งหมด ดังนั้นประเทศต้องพัฒนาไปสู่ระบบการศึกษาที่มีศักยภาพสูง (High Performing Education System) เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นที่เป็นมาตรฐานระดับนานาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2564, น. 5) ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสังคมไทย เพื่อปฏิรูปและพัฒนาการศึกษานั้น ถือว่ามีความสำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการบรรจุอุดมการณ์ด้านการศึกษาเอาไว้เป็นครั้งแรก เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนพัฒนาประเทศด้านการศึกษาและการศาสนาไปพร้อม ๆ กัน

ดังนั้นจากการศึกษาสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำหลักการบริหารสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแนวทางในการ

บริหารโรงเรียนมุ่งสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 จากปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาตามนโยบายชาติ และเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา เอกสาร ตำรา บทความ แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบด้วย การบริหาร การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา การบริหารสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 9 คน

ขั้นตอนที่ 3 จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน เพื่อยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานวิชาการ 5) การบริหารงานงบประมาณ 6) การบริหารงานทั่วไป และ 7) การมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) และมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 9 คน ซึ่งกำหนดผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน ซึ่งกำหนดผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

2.1.1 ผู้บริหารระดับนโยบาย ต้องเป็นผู้บริหารที่เคยหรือดำรงตำแหน่งระหว่างกำกับดูแลการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในตำแหน่งรองอธิบดีขึ้นไป จำนวน 2 คน

2.1.2 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ต้องเป็นผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 4 คน

2.1.3 ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา ต้องเป็นครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 4 คน

2.1.4 อาจารย์หรืออาจารย์พิเศษที่สอนระดับมหาวิทยาลัย ต้องเป็นอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาและมีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 3 คน

2.1.5 ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดจะต้องเป็นผู้ที่เต็มใจในการให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่วิจัย

3. เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

3.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

4.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 โดยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

4.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นจากองค์ประกอบและตัวบ่งชี้พัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ในการวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การลดทอนข้อมูลและการสร้างข้อมูลสรุป

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยวิเคราะห์จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อต้องการทราบตัวบ่งชี้การบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การลดทอนข้อมูลและการสร้างข้อมูลสรุป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปตามกระบวนการวิจัย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษา สังเคราะห์เอกสาร ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และ 3) จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน โดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร (Literature Review) สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้โดยผู้วิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ จากงานวิจัย การบริหาร
โรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21

ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบ

องค์ประกอบ	งานวิจัย															ความถี่	ร้อยละ		
	ศุภลักษณ์ เศรษฐพานิช (2550, น. 308)	พรพล เจริญศึก (2552, น.198)	เจตศักดิ์ สมโสมภ (2553, น.279)	บุญยุค หัตถกิจ (2556, น. 4)	อัครพงษ์ เทพิน (2556, น.4)	ประจวบ จันทิร (2556, น. 175)	เนตรเจนารณ อมรประสิทธิ์ (2558, น. 210-218)	อุดม ขุสิริธรรม (2559, น. 5)	สุวิภา หัวทัญญู (2559, น. 224)	อร่าม วัฒนะ (2561, น. 166-167)	ศิริวิภา นามิ, ศักดา สาทรทรงวา, และชนศักดิ์ สัตตพรพงษ์ (2561, น. 178)	นัฐยา พัฒนเนนราธร และนัฐชุต จีระจิตรบุญญ (2561, น. 224)	สุกัญญา ทองทิพย์ (2562, น. 189)	สมโภช นนทคุณ (2563, น. 316)	พัชรา จรรย์ธรรม (2564, น. 119)			ต้นตองนราภิญญมาศแห่งชาติ สถาบันส่งเสริมเสถียรภาพชาติ (2562, น. 8)	Baldige Excellence Framework (2021, p. 23)
1.ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	✓	✓	✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	15	88.2
2.การจัดกระบวนการ			✓	✓	✓	✓												7	41.2
3.การวางแผนกลยุทธ์	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓					✓	✓				14	82.4
4.การสร้างทีมงาน				✓		✓												2	11.8
5.การประเมินตนเอง				✓														1	5.9
6.การมุ่งเน้นนักเรียนผู้ปกครอง และชุมชน	✓	✓			✓	✓		✓							✓	✓	✓	8	47.1
7.สารสนเทศและเทคโนโลยี	✓			✓		✓		✓										4	23.5
8.การวางแผนพัฒนาสถานศึกษา						✓												1	5.9
9.การบริหารงานวิชาการ	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		11	64.7
10.การบริหารงานงบประมาณ	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	10	58.8
11.การบริหารงานบุคคล	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12	70.6
12.การบริหารงานทั่วไป	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	9	53.0
13.การนำองค์กร								✓	✓	✓	✓	✓					✓	5	29.4
14.การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้			✓					✓	✓	✓	✓	✓					✓	6	35.3
15.การมุ่งเน้นการปฏิบัติ			✓					✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	6	35.3
16.ผลลัพธ์ด้านผู้เรียน								✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	6	35.3
17.โครงสร้างองค์กร	✓					✓												2	11.8
18.การกำหนดผู้รับผิดชอบ						✓								✓				2	11.8
19.การมีส่วนร่วม			✓			✓												2	11.8
20.เครือข่ายร่วมพัฒนา			✓						✓	✓								3	17.7
21.หลักการบริหารสู่ความเป็นเลิศ							✓									✓		2	11.8
22.คณะกรรมการบริหารสู่ความเป็นเลิศ							✓											1	5.9
23.ขอบข่ายงานบริหารสู่ความเป็นเลิศ							✓									✓		2	11.8
24.แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ							✓									✓		2	11.8
25.การบริหารทรัพยากรอื่น ๆ													✓					1	5.9
26.ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน													✓					1	5.9
27.ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ													✓					1	5.9
28.ผลกระทบต่อชุมชน / สังคม													✓					1	5.9

จากตารางสรุปได้ว่า องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 7 องค์ประกอบ ดังนี้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบที่มีค่าระดับความถี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.2 รองลงมา มีระดับความถี่ ร้อยละ 82.4 คือ การวางแผนกลยุทธ์ อันดับที่ 3 มีความถี่ ร้อยละ 70.6 คือ การบริหารงานบุคคล อันดับที่ 4 คือ การบริหารงานวิชาการ มีค่าความถี่ ร้อยละ 64.7 อันดับที่ 5 คือ การบริหารงานงบประมาณ มีค่าความถี่ ร้อยละ 58.8 ตามด้วย อันดับที่ 6 การบริหารงานทั่วไป มีค่าความถี่ 53.0 และอันดับที่ 7 คือ การมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีค่าความถี่ 47.1 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้เชี่ยวชาญ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้เชี่ยวชาญ

องค์ประกอบ	ที่	ตัวบ่งชี้
ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	1	การกำหนดทิศทาง นโยบาย รวมถึงการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์
	2	การมีทักษะด้านการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา
	3	ผู้บริหารมีการมอบหมายอำนาจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในสถานศึกษา
	4	การทบทวนทิศทางและติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
	5	การศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเองและเรียนรู้เทคนิควิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา
การวางแผนกลยุทธ์	6	ผู้บริหารมีการวางแผนใช้ Big Data ในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
	7	ผู้บริหารมีทักษะด้านการวางแผน มีเทคนิคและกระบวนการในการจัดทำแผนกลยุทธ์ที่เป็นวงจรชัดเจน
	8	ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ โดยจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
	9	ผู้บริหาร มีการควบคุมและทบทวนวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาให้ทันสมัยในโลกแห่งศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบ	ที่	ตัวบ่งชี้
การบริหารงานบุคคล	10	ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสรรหา คัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถและมีคุณสมบัติตรงกับงานที่ปฏิบัติ
	11	ผู้บริหารมีช่องทางการสื่อสารและการประสานงานที่ดี ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม
	12	ผู้บริหารเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการพัฒนาบุคลากร การเป็นนวัตกรรม ที่สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์
	13	ผู้บริหารตระหนักถึงความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ (Ability to Inspire) มีการสร้างขวัญและกำลังใจ ให้ความปลอดภัย ความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) และความก้าวหน้าในอาชีพ
	14	ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรมีความเป็นผู้นำตนเองได้
การบริหารงานวิชาการ	15	ผู้บริหารมีการบริหารการจัดทำ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21
	16	ผู้บริหารให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้เกิดสมรรถนะของนักเรียน
	17	ผู้บริหารมีทักษะด้านการวางแผนในการดำเนินงาน และจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
	18	ผู้บริหารมีการจัดหา ผลิต สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ
	19	ผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ที่ชัดเจน มีความหลากหลายและต่อเนื่อง เป็นระบบ
การบริหารงานงบประมาณ	20	ผู้บริหารมีการจัดหา ระดมทุน ทรัพยากรเพื่อการศึกษา สนับสนุนการจัดการเรียนรู้อย่างพอเพียง
	21	ผู้บริหารมีการบริหารงบประมาณอย่างคุ้มค่าและเป็นระบบ
	22	ผู้บริหารมีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณ ตามหลักของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
การบริหารงานทั่วไป	23	ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลเพื่อออกแบบและบริหารจัดการด้านอาคาร สถานที่อย่างเป็นระบบ
	24	ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาใช้ในการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้
	25	ผู้บริหารมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ

องค์ประกอบ	ที่	ตัวบ่งชี้
การบริหารงานทั่วไป (ต่อ)	26	ผู้บริหารมีการติดตาม ประเมินคุณภาพด้านการบริการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ ในการปรับปรุงแก้ไขการทำงานต่อไป
	27	ผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์และมีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ประชุมผู้ปกครอง และมีวารสารประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงกิจกรรมและผลการดำเนินงานเป็นประจำ
การมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	28	ผู้บริหารมีการวิเคราะห์นักเรียนรายบุคคลผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
	29	ผู้บริหารมีการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ของนักเรียน (Focus on Student) ติดตาม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่เกิดกับนักเรียน
	30	ผู้บริหารมีการสร้างและจัดการความสัมพันธ์กับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน
	31	ผู้บริหารมีการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

จากตาราง พบว่า ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้เชี่ยวชาญ สรุพอองค์ประกอบได้ จำนวน 7 องค์ประกอบ และ 31 ตัวบ่งชี้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อยืนยันองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบและ 31 ตัวบ่งชี้ โดยผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยแต่เสนอแนะให้ปรับคำในองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ให้ควรรวมในข้อที่สามารถรวมกันได้ องค์ประกอบปรับเป็น 7 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ 31 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	มี 5	ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 2	การวางแผนกลยุทธ์	มี 4	ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 3	การบริหารงานบุคคล	มี 5	ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 4	การบริหารงานวิชาการ	มี 5	ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 5	การบริหารงานงบประมาณ	มี 3	ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 6	การบริหารงานทั่วไป	มี 5	ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 7	การมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	มี 4	ตัวบ่งชี้
	รวม		31 ตัวบ่งชี้

บทสรุป

สรุปผลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มภายใต้องค์ประกอบ การบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) การกำหนดทิศทาง นโยบาย รวมถึงการพัฒนาสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ 2) การมีทักษะด้านการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกันของ บุคลากรในสถานศึกษา 3) ผู้บริหารมีการมอบหมายอำนาจและส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของบุคลากรภายในสถานศึกษา 4) การทบทวนทิศทางและติดตามผลการดำเนินงาน ของสถานศึกษา 5) การศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเองและเรียนรู้เทคนิควิธีการ ปฏิบัติงานใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา องค์ประกอบด้านการวางแผนกลยุทธ์ มีตัว บ่งชี้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารมีการวางแผนใช้ Big Data ในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 2) ผู้บริหารมีทักษะ ด้านการวางแผน มีเทคนิคและกระบวนการในการจัดทำแผนกลยุทธ์ที่เป็นวงจรชัดเจน 3) ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ โดยจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน พร้อมทั้ง ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง 4) ผู้บริหาร มีการควบคุมและทบทวนวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา ให้ทันสมัยในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบ ด้านการบริหารงานบุคคล มีตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสรรหา คัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถและมีคุณสมบัติตรงกับงานที่ปฏิบัติ 2) ผู้บริหารมี ช่องทางการสื่อสารและการประสานงานที่ดี ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม 3) ผู้บริหารเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการพัฒนาบุคลากร การเป็นนวัตกรรม ที่สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ 4) ผู้บริหารตระหนักถึง ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ (Ability to Inspire) มีการสร้างขวัญและ กำลังใจ ให้ความปลอดภัย ความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) และความก้าวหน้าในอาชีพ และ 5) ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้ บุคลากรมีความเป็นผู้นำตนเองได้ องค์ประกอบด้านการบริหารงานวิชาการ มีตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารมีการบริหารการจัดทำ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 2) ผู้บริหารให้ความสำคัญกับ กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้เกิดสมรรถนะของนักเรียน 3) ผู้บริหารมีทักษะด้านการวางแผนในการดำเนินงาน และจัดบรรยากาศที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ 4) ผู้บริหารมีการจัดหา ผลิต สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมการเรียนรู้ และ แหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ 5) ผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและ

ประเมินผล ที่ชัดเจน มีความหลากหลายและต่อเนื่อง เป็นระบบ องค์ประกอบด้านการบริหารงานงบประมาณ มีตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารมีการจัดหา ระดมทุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา สนับสนุนการจัดการเรียนรู้อย่างพอเพียง 2) ผู้บริหารมีการบริหารงบประมาณอย่างคุ้มค่าและเป็นระบบ 3) ผู้บริหารมีการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการใช้งบประมาณ ตามหลักของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบด้านการบริหารงานทั่วไป มีตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูล เพื่อออกแบบและบริหารจัดการด้านอาคาร สถานที่อย่างเป็นระบบ 2) ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาใช้ในการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ 3) ผู้บริหารมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ 4) ผู้บริหารมีการติดตาม ประเมินคุณภาพด้านการบริการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุงแก้ไขการทำงานต่อไป 5) ผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์ และมีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ประชุมผู้ปกครอง และมีวารสารประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงกิจกรรมและผลการดำเนินงานเป็นประจำ และองค์ประกอบด้านการมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารมีการวิเคราะห์นักเรียนรายบุคคลผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผู้บริหารมีการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ของนักเรียน (Focus on Student) ติดตาม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่เกิดกับนักเรียน 3) ผู้บริหาร มีการสร้างและจัดการความสัมพันธ์กับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน 4) ผู้บริหาร มีการสร้างภาคีเครือข่าย ร่วมพัฒนาเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งปัจจุบันการบริหารโรงเรียน ประถมศึกษาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นงานนำพาองค์กรให้สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ และ 31 ตัวบ่งชี้ โดยมีประเด็นสำคัญที่จะอภิปรายผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ คือ ผู้บริหารเป็นผู้ที่ มีบทบาทสำคัญในการบริหารโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะความเป็นผู้นำ

มีทักษะความคิดรวบยอดสามารถวิเคราะห์ประมวลผล พัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 และมีทักษะด้านการสื่อสารเพื่อสร้างรับรู้ร่วมกันสู่การปฏิบัติของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา มีการมอบหมายอำนาจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในสถานศึกษา มีทักษะด้านเทคนิคใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา มีการทบทวนทิศทางและติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและแบบอย่างที่ดี พัฒนาตนเอง มีความเป็นผู้นำเหนือผู้นำ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมกิต บุญยะโพธิ์ (2555, บทคัดย่อ) พบว่า องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) การวางแผนกลยุทธ์ 4) การบริหารทรัพยากรบุคคล 5) กระบวนการบริหารจัดการ และ 6) ความคาดหวังต่อความสำเร็จของผู้เรียน รวมถึงมีการมอบอำนาจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในสถานศึกษา มีทักษะด้านเทคนิค ศึกษาหาความรู้วิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และสัมพันธ์กับงานวิจัยของ อุดม ชูสิวรรณ (2559, บทคัดย่อ) พบว่า รูปแบบการพัฒนากระบวนการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากลประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การมุ่งผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การมุ่งการปฏิบัติ และ 7) ผลลัพธ์ด้านผู้เรียน ผู้บริหารต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

2. การวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ซึ่งผู้บริหารต้องมีการวางแผนใช้ Big Data ในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีกระบวนการในการจัดทำแผนกลยุทธ์ที่เป็นวงจร มีการปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ โดยจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน ที่กำหนดวัน เวลา ผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน มีการควบคุมและทบทวนวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา ให้ทันสมัยในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา วิทยานุกรณ์ (2552, บทคัดย่อ) ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน มี 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) การนำองค์กร ได้แก่ ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความประพฤติ 2) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ได้แก่ ผู้บริหารต้องชี้แจงนโยบาย วัตถุประสงค์และแนวทางปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน 3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและตลาด ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุข มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี 4) ด้านการวัด การวิเคราะห์

และการจัดการความรู้ ได้แก่ การสนับสนุนให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของโรงเรียน 5) ด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม การสร้างเครือข่าย 6) ด้านการจัดการกระบวนการ ได้แก่ มีกระบวนการเน้นผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นบุคคลที่พึงงาม และ 7) ด้านผลลัพธ์ ได้แก่ ผลลัพธ์ในทุก ๆ ด้านขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบ

3. การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสรรหา คัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถและมีคุณสมบัติตรงกับงานที่ปฏิบัติ มีช่องทางการสื่อสารและการประสานงานที่ดี โดยมีการทำงานเป็นทีม ทำงานร่วมกันสู่นวัตกรรมองค์กรสู่ความเป็นเลิศ และเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรม สัมมนาเพิ่มความรู้และทักษะใหม่ ๆ สู่การเป็นนวัตกรรม มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ (Ability to Inspire) มีความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) และให้ความสำคัญกับการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรมีความเป็นผู้นำตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมาพร ลีภัยรัตน์ (2560, บทคัดย่อ) พบว่า รูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล ในองค์ประกอบการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบงานคุณภาพการศึกษา 2) ผู้บริหารสร้างความเข้าใจและสื่อสารในเรื่องการบริหารคุณภาพการศึกษา 3) ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำ 4) ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5) ผู้บริหารมีจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 6) ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ 7) ผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อนักเรียนและผู้ปกครอง 8) ผู้บริหารมีการบริหารจัดการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และ 9) ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นแบบอย่างที่ดี

4. การบริหารงานวิชาการ มีตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ คือ ผู้บริหารมีการบริหาร การจัดทำ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เสริมสร้างสมรรถนะ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญตามศักยภาพของนักเรียนรายบุคคล มีทักษะด้านการวางแผน ในการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีการจัดหาผลิต สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ และมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดของ สุขาดา บุรณะเดชาชัย (2556, น. 33) ที่กล่าวถึงรางวัลแห่งความเป็นเลิศของประเทศฮ่องกง ที่จะมอบรางวัลความเป็นเลิศให้แก่โรงเรียนที่สามารถแสดงผลสัมฤทธิ์ และการปรับเปลี่ยนที่เป็นเลิศ ใน 4 ด้าน ของการศึกษา คือ 1) การจัดการ

และการจัดองค์กร 2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน 3) การสนับสนุนจุดมุ่งหมายของนักเรียนและโรงเรียน และ 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับการพัฒนาของนักเรียน โดยถือเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ โต้่งสยาม โสมาภา (2557, น. 101) พบว่า ปัจจัยและแนวปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศในการบริหารจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ซึ่งปัจจัยด้านการบริหารงานวิชาการ มีความสำคัญเป็นอันดับ 4 อันจะส่งผลถึงความเป็นเลิศของสถานศึกษา

5. การบริหารงานงบประมาณ มีตัวบ่งชี้ 3 ตัวบ่งชี้ คือ ผู้บริหารมีการจัดหาระดมทุน ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ มีการบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบ ใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติงานประจำปีโดยตระหนักถึงความคุ้มค่าและโปร่งใส มีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจนา รอดอมรประสิทธิ์ (2558, บทคัดย่อ) พบว่า รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในด้านการบริหารจัดการองค์กร เพื่อมุ่งผลสู่ความเป็นเลิศในปัจจุบัน ผู้บริหารจะต้องบริหารจัดการงานงบประมาณอย่างประหยัด คุ้มค่า และเป็นระบบ

6. การบริหารงานทั่วไป มี 5 ตัวบ่งชี้ คือ ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลเพื่อออกแบบและบริหารจัดการด้านอาคาร สถานที่ที่มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและทรัพยากรเพื่อการศึกษาอื่นมาใช้ในการสนับสนุนการเรียนรู้ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ มีการติดตาม ประเมินคุณภาพด้านการบริการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ และมีการประชาสัมพันธ์และรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย สัมพันธ์กับงานวิจัยของ อร่าม วัฒนะ (2561, บทคัดย่อ) พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) คุณภาพครู 3) การวางแผนกลยุทธ์ 4) เครือข่ายความร่วมมือ 5) คุณภาพนักเรียน 6) การบริหารงานทั่วไป และ 7) การพัฒนาบุคคล และสามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานทั่วไป มีความสำคัญอยู่ในอันดับที่ 6 ของการบริหารโรงเรียน

7. การมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีตัวบ่งชี้ ดังนี้ คือ ผู้บริหารมีการวิเคราะห์นักเรียนรายบุคคลผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มุ่งเน้นผลลัพธ์ของนักเรียน (Focus on Student) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะและทักษะที่จำเป็น

ในศตวรรษที่ 21 ที่เกิดกับนักเรียน มีการสร้างและจัดการความสัมพันธ์กับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมีการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ โด่งสยาม โสมาภา (2557, น. 101) พบว่า ปัจจัยและแนวปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศในการบริหารจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ซึ่งปัจจัยด้านการมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีความสำคัญ อันจะส่งผลถึงความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา

จากการสังเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปใช้เป็นกระบวนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการบริหารโรงเรียน และเพื่อสร้างคุณภาพของเด็กไทยให้ทัดเทียมนานาชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดเกณฑ์รางวัลคุณภาพทางการศึกษาในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 ที่ตั้งบนพื้นที่เฉพาะต่าง ๆ ในประเทศไทย

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562, 28 มกราคม). *นโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2562*. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2563*. นนทบุรี: 21 เช่นจู้รี่.

เชิดศักดิ์ ศุภโสภณ. (2553). *การพัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ (ปริญญาณิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- โต่งสยาม โสมาภา. (2557). การวิเคราะห์ปัจจัยและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อรับรางวัลพระราชทานคุณลักษณะ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(3), 101-121.
- ทรงพล เจริญคำ. (2552). *รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต)*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นัฐธยา พิพัฒน์นราธร, และนิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ. (2561). *การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต)*. กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- บุญยกุล หัตถกี. (2556). *รูปแบบการบริหารคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต)*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เบญจนารถ อมรประสิทธิ์. (2558). *รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประจวบ จันท. (2556). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ท.
- ภัทรา จรรยาธรรม. (2564). *การบริหารสถานศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัล (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศุภลักษณ์ เศษะพานิช. (2550). *การพัฒนากระบวนการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. (2562). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ปี 2563-2564*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตะวันออก.
- สมกิต บุญยะโพธิ์. (2555). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมโภช นพคุณ. (2563). *การบริหารราชการและการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมาพร ลีภัยรัตน์. (2560). *รูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล ระดับประถมศึกษา (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สันวิช แก้วมี, ศักดา สถาพรวงษา, และสมศักดิ์ จัดตุพรพงษ์. (2561). *อนาคตภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต)*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุกัญญา ทองทิพย์. (2562). *การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต)*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยวิทยาเขตอีสาน.
- สุชาดา บุรณะเดชาชัย. (2556). *การบริหารศูนย์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มประเทศอาเซียน (ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนิสา วิทยานุกรณ์. (2552). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน (ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต)*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุริยา ห้าทัญญ. (2559). *รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อร่าม วัฒนะ. (2561). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อัครพงศ์ เทพิน. (2556). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศในทศวรรษหน้า (ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อุดม ชูลีวรรณ. (2559). *รูปแบบการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล (ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต)*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Baldrige Performance Excellence Program. (2021). 2021-2022 *Baldrige excellence framework (Education): Leadership and management practices for high performance*. สืบค้นจาก <https://www.nist.gov/system/files/documents/2023/04/13/2022-2023-baldrige-framework-education-free-sample.pdf>